

**Ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Austraalia vaheline
RAAMLEPING**

EUROOPA LIIT, edaspidi „liit“,

ja

BELGIA KUNINGRIIK,

BULGAARIA VABARIIK,

TŠEHHI VABARIIK,

TAANI KUNINGRIIK,

SAKSAMAA LIITVABARIIK,

EESTI VABARIIK,

IIRIMAA,

KREEKA VABARIIK,

HISPAANIA KUNINGRIIK,

PRANTSUSE VABARIIK,

HORVAATIA VABARIIK,

ITAALIA VABARIIK,

KÜPROSE VABARIIK,

LÄTI VABARIIK,

LEEDU VABARIIK,

LUKSEMBURGI SUURHERTSOGIRIIK,

UNGARI,

MALTA VABARIIK,

MADALMAADE KUNINGRIIK,

AUSTRIA VABARIIK,

POOLA VABARIIK,

PORTUGALI VABARIIK,

RUMEENIA,

SLOVEENIA VABARIIK,

SLOVAKI VABARIIK,

SOOME VABARIIK,

ROOTSI KUNINGRIIK,

SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIK,

kes on Euroopa Liidu liikmesriigid, edaspidi „liikmesriigid“,

ühelt poolt ning

AUSTRALIA

teiselt poolt,

edaspidi „lepinguosalised“,

TUNNISTADES ühiseid väärtusi ning tihedaid ajaloolisi, poliitilisi, majandus- ja kultuurisidemeid,

TUNDES HEAMEELT pikaajaliste ja vastastikku kasulike suhete arendamisel tehtud edusammude üle, mis on saavutatud Euroopa Liidu ja Austraalia vahelisi suhteid käsitleva 26. juuni 1997. aasta ühisdeklaratsiooni vastuvõtmisega ja 2003. aasta koostööprogrammi rakendamisega;

TUNNISTADES Austraalia ja liidu tegevuse ja koostöö elavnemist pärast 29. oktoobril 2008 vastu võetud Austraalia ja Euroopa Liidu partnerlusraamistiku väljatöötamist,

KINNITADES VEEL KORD oma pühendumist Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja (edaspidi „ÜRO põhikiri“) eesmärkidele ja põhimõtetele ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (edaspidi „ÜRO“) rolli tugevdamisele,

KINNITADES VEEL KORD oma pühendumist demokraatia põhimõtetele ja inimõigustele, nagu need on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis ja muudes asjakohastes rahvusvahelistes inimõigusi käsitlevates dokumentides, ning õigusriigi põhimõtetele ja heale valitsemistavale,

RÕHUTADES oma suhete ulatuslikkust ja nende edendamiseks sidusa raamistiku loomise tähtsust,

VÄLJENDEDES ühist tahet arendada oma suhted tugevdatud partnerluseks,

KINNITADES soovi tihendada ja arendada oma poliitilist dialoogi ja koostööd,

OLLES OTSUSTANUD kindlustada, süvendada ja mitmekesistada vastastikust kasu silmas pidades koostööd vastastikust huvi pakkuvates valdkondades kahepoolisel, piirkondlikul ja üleilmsel tasandil,

VÄLJENDEDES tahet luua keskkond, mis soodustab kahepoolse kaubanduse ja investeringute suurenemist,

KINNITADES oma soovi tugevdada koostööd õiguse, vabaduse ja turvalisuse valdkonnas,

TUNNISTADES vastastikust kasu, mis tõuseb koostöö tõhustamisest hariduse, kultuuri, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas,

VÄLJENDEDES soovi edendada kestlikku arengut majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonnas,

TUGINEDES liidu ja Austraalia vahel sõlmitud lepingutele, eeskätt teadusuuringute, lennuteenuste, veini, salastatud teabe turvalisuse, tööstustoodete vastavushindamismenetluste ja lennureisijate andmete vahetamise vallas,

MÄRKIDES, et kui lepinguosalisel otsustavad käesoleva lepingu raames sõlmida vabadusel, turvalisusel ja õiglusel rajanevat ala hõlmavad erilepingud, mis tuleb liidul sõlmida vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisele, on selliste lepingute sätted Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa suhtes siduvad vaid juhul, kui Ühendkuningriik ja/või Iirimaa ning liit, võttes arvesse oma varasemaid kahepoolseid suhteid, teatavad samaaegselt Austraaliale, et sellised lepingud on muutunud Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa suhtes siduvaks, kuna neid riike käsitatakse Euroopa Liidu osana kooskõlas Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolliga nr 21 Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õiglusel rajaneva ala suhtes. Ka edaspidised ELi-sisesed meetmed, mida võetakse käesoleva lepingu täitmiseks vastavalt eespool osutatud V jaotisele, on Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa suhtes siduvad vaid juhul, kui nad on teatanud kooskõlas protokolliga 21 oma soovist sellistes meetmetes osaleda või need heaks kiita. Märkides ühtlasi, et sellised tulevased lepingud ja edaspidised ELi-sisesed meetmed kuuluvad nimetatud aluslepingutele lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolli nr 22 kohaldamisalasse,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

I JAOTIS

LEPINGU EESMÄRK JA ALUS

Artikkel 1

Lepingu eesmärk

1. Käesoleva lepingu eesmärk on:
  - a) tugevdada lepinguosaliste partnerlust;
  - b) luua raamistik, et hõlbustada ja edendada koostööd kõikvõimalikes vastastikust huvi pakkuvates valdkondades, ning
  - c) tõhustada koostööd, et leida lahendused piirkondlikele ja üleilmsetele probleemidele.
2. Sellega seoses kinnitavad lepinguosaliselised oma tahet tihendada kõrgetasemelist poliitilist dialoogi ning kinnitavad veel kord oma kahepoolsete suhete ja koostöö aluseks olevaid ühiseid väärtusi ja põhimõtteid.

Artikkel 2

Koostöö alus

1. Lepinguosaliselised lepivad kokku, et tugevdavad oma strateegilist suhet ning tihendavad koostööd kahepoolsel, piirkondlikul ja üleilmsel tasandil, tuginedes ühistele väärtustele ja huvidele.
2. Lepinguosaliselised kinnitavad oma pühendumist demokraatia põhimõtetele, inimõigustele ja põhivabadustele ning õigusriigi põhimõtetele. Demokraatia põhimõtete ning inimõiguste ülddeklaratsioonis sätestatud inimõiguste ja põhivabaduste austamine, mida on väljendatud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelises paktis, nagu ka muude sellistes rahvusvahelistes inimõigusi käsitlevates dokumentides sätestatud inimõiguste ja põhivabaduste austamine, mille lepinguosaliselised on ratifitseerinud või millega lepinguosaliselised on ühinenud, samuti õigusriigi põhimõtte austamine on aluseks lepinguosaliste sise- ja välispoliitikale ning moodustab käesoleva lepingu olulise osa.
3. Lepinguosaliselised kinnitavad, et toetavad kindlalt ÜRO põhikirja ja selles väljendatud ühiseid väärtusi.
4. Lepinguosaliselised kinnitavad veel kord oma tahet edendada kestlikku arengut ja majanduskasvu, aidata kaasa rahvusvaheliselt kokku lepitud arengueesmärkide saavutamisele ja teha koostööd üleilmsete keskkonnaprobleemide, sealhulgas kliimamuutuste leevendamiseks.
5. Lepinguosaliselised rõhutavad ühist tahet muuta oma kahepoolsed suhted veelgi ulatuslikumaks ja säilitada sellega seoses käesoleva lepingu alusel üldine sidusus.
6. Käesoleva lepingu rakendamine tugineb dialoogi, vastastikuse austuse, võrdse partnerluse, üksmeele ja rahvusvahelise õiguse austamise põhimõttele.

II JAOTIS

POLIITILINE DIALOOG JA KOOSTÖÖ VÄLISPOLIITIKA JA JULGEOLEKU KÜSIMUSTES

Artikkel 3

Poliitiline dialoog

1. Lepinguosaliselised lepivad kokku, et arendavad poliitilist dialoogi.
2. Poliitilise dialoogi eesmärk on:
  - a) edendada kahepoolsete suhete arengut ning
  - b) tõhustada lepinguosaliste ühiseid arusaamu ning teha kindlaks piirkondlike ja üleilmsete probleemide käsitlemisel tehtava koostöö ulatus.

3. Lepinguosaliste vahelist dialoogi peetakse eeskätt järgmistes vormides:
  - a) riigipeade ja valitsusjuhtide tasandil toimuvad konsultatsioonid, kohtumised ja külaskäigud, mida korraldatakse siis, kui lepinguosalised peavad seda vajalikuks;
  - b) konsultatsioonid, kohtumised ja külaskäigud ministrite tasandil, sealhulgas konsultatsioonid välisministrite tasandil, ning ministrite tasandil toimuvad kaubandusteemalised ja lepinguosaliste kindlaks määratavatele muudele küsimustele keskenduvad kohtumised, mis toimuvad lepinguosaliste kindlaks määratavatel puhkudel ja kohtades;
  - c) korrapärased kõrgemate ametnike kohtumised, mis toimuvad vastavalt vajadusele ja mille raames käsitletakse kahepoolseid küsimusi, välispoliitikat, rahvusvahelist julgeolekut, terrorismivastast võitlust, kaubandust, arengukoostööd, kliimamuutusi ja teisi lepinguosaliste kindlaks määratavaid küsimusi;
  - d) valdkondlikud dialoogid ühist huvi pakkuvates küsimustes, ning
  - e) Austraalia parlamendi ja Euroopa Parlamendi delegatsioonide vahetamine ja muude kontaktide arendamine.

Artikkel 4

Pühendumine demokraatia põhimõtetele, inimõigustele ja õigusriigi põhimõtetele

Lepinguosalised lepivad kokku, et nad:

- a) toetavad demokraatlike väärtuste, inimõiguste ja õigusriigi põhimõtete seotud aluspõhimõtteid, sealhulgas mitmepoolsetel foorumitel;
- b) teevad koostööd demokraatia põhimõtete, inimõiguste ja õigusriigi põhimõtte praktilisel edendamisel ja vajaduse korral koordineerivad seda, sealhulgas kolmandates riikides;
- c) toetavad rohkem üksteise püüdlusi edendada demokraatiat, seades sealhulgas sisse korra, et hõlbustada osalemist valimisvaatlusmissioonidel.

Artikkel 5

Kriisiohje

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma tahet teha koostööd rahvusvahelise rahu ja stabiilsuse edendamisel.
2. Selleks analüüsivad nad võimalusi koordineerida kriisiohjega seotud tegevust, sealhulgas võimalikku koostööd kriisiohjamisoperatsioonides.
3. Lepinguosalised teevad tööd selle nimel, et täita Euroopa Liidu ja Austraalia vahelist lepingut, millega kehtestatakse raamistik Austraalia osalemiseks Euroopa Liidu kriisiohjamisoperatsioonides.

Artikkel 6

Massihävitusrelvade leviku tõkestamine

1. Lepinguosalised on seisukohal, et massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levik nii riiklikul kui ka mitteriiklikul tasandil on üks kõige tõsisemaid ohte rahvusvahelisele stabiilsusele ja julgeolekule.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamiseks ning aitavad sellele kaasa, täites igati oma seniseid kohustusi, mis tulenevad desarmeerimist ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevatest rahvusvahelistest lepingutest ja kokkulepetest ning muudest asjakohastest lepingutest, mille lepinguosalised on ratifitseerinud või millega nad on ühinenud. Lepinguosalised lepivad kokku, et kõnealune säte on käesoleva lepingu oluline osa.
3. Lepinguosalised lepivad kokku ka koostöös massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamiseks ja aitavad sellele kaasa:
  - a) võttes kõik vajalikud meetmed kõikide asjakohaste rahvusvaheliste dokumentide allakirjutamiseks, ratifitseerimiseks ja vajaduse korral nendega ühinemiseks ning nende täielikuks rakendamiseks ja edendamiseks;

- b) säilitades tõhusa riikliku ekspordikontrollisüsteemi nii massihävitusrelvadega seotud kaupade transiidi kui ka ekspordi kontrollimiseks, sealhulgas massihävitusrelvadega seotud kahesuguse kasutusega tehnoloogia lõppkasutuse jälgimiseks, ning kehtestades ekspordikontrolli eeskirjade rikkumise eest tõhusad karistused;
  - c) edendades kõikide asjakohaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide elluviimist;
  - d) tehes koostööd mitmepoolsetel foorumitel ja ekspordikontrolli korra raames, et edendada massihävitusrelvade leviku tõkestamist;
  - e) tehes koostööd kemikaali-, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaohutuse, julgeoleku, massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja karistustega seotud teavitustegevuse valdkonnas ja koordineerides seda teavitustegevust, ning
  - f) vahetades vajaduse korral ja oma pädevuse piires asjakohast teavet käesoleva artikli alusel võetud meetmete kohta.
4. Lepinguosalised lepivad kokku, et jätkavad korrapärast poliitilist dialoogi eespool nimetatud toimingute toetamiseks ja parandamiseks.

Artikkel 7

Väike- ja kergrelvad ning muud tavarelvad

1. Lepinguosalised tunnistavad, et väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseaduslik tootmine, vahendamine ja levitamine ning nende ülemäärane varumine, puudulik haldamine, ladude ebapiisav turvamine ja kontrollimatu levik on endiselt tõsiseks ohuks rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et järgivad ja täidavad igati oma kohustust tegeleda oma pädevuse piires ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide kohaselt väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku kaubanduse probleemiga vastavalt kehtivatele rahvusvahelistele lepingutele, mille Austraalia ning liit ja/või liikmesriigid on ratifitseerinud või millega nad on ühinenud.
3. Pooled tunnistavad, kui tähtsad on riiklikud kontrollisüsteemid, mida kasutatakse tavarelvade vahendamise suhtes kooskõlas olemasolevate rahvusvaheliste nõuetega. Pooled tõdeavad, et on oluline teha sellist kontrolli vastutustundlikul viisil, sest seeläbi toetatakse rahvusvahelist ja piirkondlikku rahu, julgeolekut ja stabiilsust ning inimkannatuste vähendamist, ning ennetada tavarelvade kõrvalejuhtimist.
4. Sellega seoses kohustuvad pooled täielikult relvakaubanduslepingut ning tegema lepingu raames üksteisega koostööd, sealhulgas selle edendamisel, et leping muutuks üldkehtivaks ja et kõik ÜRO liikmesriigid täidaksid seda täies ulatuses.
5. Lepinguosalised kohustuvad tegema koostööd ning tagama koordineerimise, vastastikuse täiendavuse ja koostoime oma jõupingutustes, mille eesmärk on tegeleda väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku kaubanduse probleemiga üleilmsel, piirkondlikul, allpiirkondlikul ja riiklikul tasandil, et tagada ÜRO põhikirja kohaselt kehtestatud ÜRO Julgeolekunõukogu relvaembargo tõhus rakendamine.

Artikkel 8

Rahvusvaheliselt muret tekitavad rasked kuriteod ja Rahvusvaheline Kriminaalkohus

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et kõige raskemad, kogu rahvusvahelises üldsuses muret tekitavad kuriteod ei tohi jääda karistamata ja et tõhus vastutusele võtmine niisuguste tegude eest tuleb tagada kas riiklikul või rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kaudu.
2. Lepinguosalised lepivad kokku Rooma statuudi eesmärkide edendamiseks tehtavas koostöös ja sellega seoses:
  - a) jätkavad nad sammude astumist Rooma statuudi elluviimiseks ning kaaluvad sellega seotud dokumentide (nagu Rahvusvahelise Kriminaalkohtu privileegide ja immunitetide kokkulepe) ratifitseerimist ja rakendamist;

- b) toetavad nad endiselt üldist ühinemist Rooma statuudiga, jagades sealhulgas teiste riikidega kogemusi Rooma statuudi ratifitseerimiseks ja elluviimiseks vajalike meetmete vastuvõtmisel, ning
- c) hoiavad nad Rooma statuudi terviklikkust, kaitstes selle aluspõhimõtteid, hoidudes sealhulgas väljaandmise vastaste kokkulepete (tuntud ka kui „artikli 98 kokkulepped“) sõlmimisest kolmandate riikidega ja ärgitades ka teisi sellest hoiduma.

Artikkel 9

Koostöö terrorismivastase võitluse valdkonnas

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et on tähtis ennetada terrorismi ja selle vastu võidelda, järgides igati õigusriigi põhimõtet ja inimõigusi ning kohaldatavat rahvusvahelist õigust, sealhulgas ÜRO põhikirja, rahvusvahelisi terrorismivastaseid konventsioone, asjakohaseid ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone, pagulasõigust ja rahvusvahelist humanitaarõigust.
2. Selles raamistikus ning võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 8. septembri 2006. aasta resolutsioonis 60/288 sisalduvat ÜRO ülemaailmset terrorismivastast strateegiat ja selle rakendamise ülevaateid, lepivad lepinguosalised kokku, et teevad koostööd terrorismiaktide ennetamisel ja tõkestamisel, eelkõige:
  - a) vahetades kooskõlas rahvusvahelise ja riigisisese õigusega teavet terrorirühmituste ja nende toetusvõrgustike kohta;
  - b) vahetades arvamusi terrorismi vastu võitlemiseks kasutatavate vahendite ja meetodite kohta, sealhulgas tehnilistes valdkondades ja koolituse valdkonnas, ning jagades kogemusi terrorismi ennetamisel;
  - c) määrates kindlaks tulevase koostöö valdkonnad, mille hulka kuuluvad värbamise ja radikaliseerumise ennetamine ning võitlus terrorismi rahastamisega, ning luues partnerlussuhted kolmandate riikidega;
  - d) toetades võimaluse ja vajaduse korral terrorismivastases võitluses tehtavat õiguskaitsealast koostööd käsitlevaid piirkondlikke algatusi, mille puhul austatakse igati inimõigusi ja õigusriigi põhimõtet;
  - e) tehes koostööd rahvusvahelise konsensuse süvendamiseks terrorismivastase võitluse ja selle normatiivse raamistiku suhtes ning töötades selle nimel, et leppida kokku rahvusvahelise terrorismivastase võitluse terviklikus konventsioonis;
  - f) toetades ÜRO liikmesriikide seas koostööd, et rakendada kõigi asjakohaste vahendite abil tõhusalt ÜRO ülemaailmset terrorismivastast strateegiat; ning
  - g) vahetades inimõiguste kaitse parimaid tavasid terrorismivastases võitluses.
3. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kavatsust teha vajaduse korral koostööd, et aidata suurendada terrorismivastase võitluse alast suutlikkust riikides, kes vajavad terrorismi ennetamiseks ja sellele reageerimiseks vahendeid ja eksperditeadmisi.
4. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad tihedalt koostööd ülemaailmse terrorismivastase võitluse foorumi ja selle töörühmade raames.
5. Lepinguosalised lepivad kokku, et jätkavad ametnike tasandil korrapäraselt terrorismivastaste võitluse teemalist dialoogi.

Artikkel 10

Koostöö piirkondlikes ja rahvusvahelistes organisatsioonides

Lepinguosalised kohustuvad tegema koostööd, vahetades arvamusi ja vajaduse korral kooskõlastades oma seisukohti rahvusvahelisel ja piirkondlikul tasandil organisatsioonides ja foorumitel, mille hulka kuuluvad ÜRO ja selle valdkondlikud asutused, Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO), G20, finantsstabiilsuse nõukogu (FSB), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD), Maailmapank ja piirkondlikud arengupangad, Aasia-Euroopa kohtumine (ASEM), Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE), ASEANi piirkondlik foorum, Vaikse ookeani saarte foorum ning Vaikse ookeani ühenduse sekretariaat.

*Artikkel 11***Rahvusvaheline julgeolek ja küberruum**

Lepinguosalised tunnistavad koostöö ja arvamuste vahetamise tähtsust rahvusvahelise julgeoleku ja küberruumi valdkonnas, sealhulgas seoses käitumisnormide ja rahvusvahelise õiguse kohaldamisega küberruumis, usalduse suurendamise meetmete arendamisega ja suutlikkuse suurendamisega.

III JAOTIS

KOOSTÖÖ ÜLEILMSE ARENGU JA HUMANITAARABI VALDKONNAS

*Artikkel 12***Areng**

1. Lepinguosalised kinnitavad oma tahet aidata kaasa kestlikule majanduskasvule ja vaesuse vähendamisele, tugevdada rahvusvahelist arengukoostööd ning edendada abiandmise ja arengu tõhusust, keskendudes eeskätt rakendamisele riigi tasandil.
2. Lepinguosalised tunnistavad koostöö väärtust arengutegevuse suurema mõju ja ulatuse tagamisel.
3. Selleks lepivad lepinguosalised kokku, et nad:
  - a) peavad korrapäraselt poliitilist dialoogi arengukoostöö teemal;
  - b) vahetavad arenguküsimustes arvamusi ja vajaduse korral koordineerivad oma seisukohti piirkondlikel ja rahvusvahelistel foorumitel, et edendada kaasava ja jätkusuutliku majanduskasvu rakendamist inimarengu teenistusse;
  - c) vahetavad teavet oma asjakohaste arenguprogrammide kohta ja vajaduse korral koordineerivad riigisisest tegevust, et suurendada oma panust kestlikku arengusse ja vaesuse kaotamisele, edendades selleks oma vastavate programmide koostoimet, parandades töajotust ja suurendades kohapeal tõhusust, ning
  - d) teevad vajaduse korral üksteise nimel abialast delegeeritud koostööd, tuginedes ühiselt kindlaks määratud korrale.

*Artikkel 13***Humanitaarabi**

Lepinguosalised kinnitavad oma ühist pühendumist humanitaarabi andmisele ja tegutsevad võimalusel koordineeritult.

IV JAOTIS

KOOSTÖÖ MAJANDUS- JA KAUBANDUSKÜSIMUSTES

*Artikkel 14***Majanduspoliitiline dialoog**

Lepinguosalised lepivad kokku, et jätkavad oma ametiasutuste vahelist dialoogi ning edendavad teabevahetust ja kogemuste jagamist makromajanduslike strateegiate ja suundumuste vallas, sealhulgas teabevahetust selle kohta, kuidas koordineerida majanduspoliitikat piirkondliku majanduskoostöö ja lõimumise raames.

*Artikkel 15***Kaubandus- ja investeerimisalane dialoog ja koostöö**

1. Lepinguosalised kohustuvad tegema koostööd, et tagada tingimused omavahelise kaubavahetuse ja investeeringute kasvuks ning nende edendamiseks.
2. Lepinguosalised on pühendunud kõrgetasemelisele dialoogile ja koostööle kaubanduse ja investeerimisega seotud valdkondades, et hõlbustada kahepoolseid kauba- ja investeeringuvooge, ära hoida mittetariifseid kaubandus- ja investeerimistõkkeid ja kõrvaldada need, suurendada läbipaistvust ja edendada mitmepoolset kaubandussüsteemi.
3. Kaubandus- ja investeerimisalane dialoog hõlmab järgmist:
  - a) iga-aastane kaubanduspoliitikaalane dialoog kõrgemate ametnike tasandil, mida täiendavad lepinguosaliste kindlaks määratavatel puhkudel ministrite tasandil toimuvad kaubandusteemalised kohtumised;
  - b) dialoog põllumajandustoodetega kauplemise ja nende turustamise üle ning sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes ning
  - c) lepinguosaliste kindlaks määratavatel puhkudel muu valdkondlik teabevahetus.
4. Lepinguosalised hoiavad üksteist kursis ja vahetavad arvamusi seoses kahepoolse ja rahvusvahelise kaubanduse arenguga ning teiste poliitikavaldkondade kaubandus- ja investeerimisalaste tahkudega, sealhulgas regulatiivsete küsimustega, millel võib olla mõju kahepoolsele kaubandusele ja investeerimisele.
5. Lepinguosalised vahetavad teavet oma vabakaubanduslepinguid ja vabakaubanduslepingute vastavaid tegevuskavu käsitlevate poliitiliste seisukohtade kohta. Käesolev leping ei eelda ega välista läbirääkimiste pidamist lepinguosaliste vahelise vabakaubanduslepingu üle ja sellise vabakaubanduslepingu sõlmimist tulevikus, et täiendada ja laiendada käesoleva lepingu majanduslaseid sätteid.
6. Tunnistades kaubanduse liberaliseerimise väärtust üleilmse majanduskasvu soodustajana ning tunnistades, kui tähtis on püüelda selle poole eeskirjapõhise mitmepoolse kaubandussüsteemi kaudu, kinnitavad lepinguosalised veel kord oma tahet teha koostööd WTOs, et liberaliseerida kaubandust veelgi.

*Artikkel 16***Investeeringud**

Lepinguosalised edendavad mõlemasuunaliste investeeringute jaoks atraktiivse ja stabiilse keskkonna loomist dialoogi kaudu, mille eesmärk on:

- a) parandada vastastikust mõistmist ja koostööd investeerimisküsimustes;
- b) uurida investeeringuvoogude hõlbustamise mehhanisme ning
- c) toetada investorite jaoks stabiilsete, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja avatud normide kehtestamist, piiramata sealjuures lepinguosaliste sooduskaubanduslepingute kohaseid ja muid rahvusvahelisi kohustusi.

*Artikkel 17***Riigihanked**

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustust kasutada avatud ja läbipaistvaid riigihankeraamistikke, mis – olles kooskõlas lepinguosaliste rahvusvaheliste kohustustega – aitavad suurendada kulutõhusust, edendada konkurentsivõimelisi turge ja mittediskrimineerivaid hanketavasid ning tõhustada seega lepinguosaliste vahelist kaubandust.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et tõhustavad veelgi konsulteerimist, koostööd ning kogemuste ja parimate tavade vahetamist riigihangete valdkonnas vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, sealhulgas seoses oma vastavate õigusraamistikega.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et uurivad viise, kuidas parandada veelgi juurdepääsu üksteise riigihanketurgudele, ning vahetavad arvamusi meetmete ja tavade kohta, mis võivad kahjustada nendevahelist hankekaubandust.

Artikkel 18

Tehnilised kaubandustõkked

1. Lepinguosalised jagavad seisukohta, et tehniliste standardite ja normide ning vastavushindamismenetluste suurem ühilduvus on kaubavahetuse hõlbustamisel väga oluline.
2. Lepinguosalised tunnistavad oma vastastikust huvi tehniliste kaubandustõkete vähendamise vastu ning lepivad seepärast kokku, et teevad koostööd WTO tehniliste kaubandustõkete lepingu raames ning vastavushindamise, sertifikaatide ja märgiste vastastikust tunnustamist käsitleva Euroopa Ühenduse ja Austraalia vahelise lepingu kaudu.

Artikkel 19

Sanitaar- ja fütosanitaarküsimused ning loomade heaolu käsitlevad küsimused

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et tugevdavad koostööd sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes, et kaitsta lepinguosaliste territooriumil inimeste, loomade ja taimede elu ja tervist, võttes arvesse sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamist käsitleva WTO lepingu kohaseid õigusi ja kohustusi.
2. Lepinguosalised jagavad WTO lepingu raames ning *codex alimentarius*'e, rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni ja Maailma Loomatervise Organisatsiooni (OIE) asjakohaseid rahvusvahelisi nõudeid silmas pidades teavet, et mõista paremini üksteise sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid ning hõlbustada omavahelist kaubandust:
  - a) kohtudes korrapäraselt lepinguosaliste kindlaks määratud foorumitel, et vahetada arvamusi sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste ning loomade heoluga seotud õigusaktide, rakendamise-, kontrolli- ja sertifitseerimissüsteemide ning seiremenetluste kohta ning lahendada sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamisel esile kerkivaid probleeme;
  - b) püüdes kohaldada kogu eksportiva lepinguosalise territooriumi suhtes impordinõudeid, sealhulgas piirkondadeks jaotamise põhimõtet;
  - c) kooskõlas sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamist käsitleva WTO lepinguga:
    - i) tunnustades kahjuri- ja haigusevabu piirkondi ning piirkondi, kus kahjureid või haigusi esineb harva;
    - ii) kontrollides eksportiva lepinguosalise ametiasutuste kogu kontrolli- ja sertifitseerimissüsteemi või osa sellest;
  - d) vahetades teavet sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes ning loomade heoluga seotud küsimustes, nagu erakorralised meetmed, ilmnevad haigused ja kahjurid, ning uued kättesaadavad teaduslikud tõendid, mis mõjutavad või võivad mõjutada lepinguosaliste vahelist kaubandust.
3. Lepinguosalised lepivad kokku koostöös ja teabe jagamises loomade heoluga seotud küsimustes.
4. Lepinguosalised teevad sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes ning loomade heoluga seotud küsimustes koostööd ka asjakohastes mitmepoolsetes raamistikutes, mille hulka kuuluvad WTO, *codex alimentarius*'e komisjon, rahvusvaheline taimekaitsekonventsioon ja OIE.

Artikkel 20

Toll

Lepinguosalised teevad kooskõlas oma vastavate õigusaktidega tollivaldkonnas kahe- ja mitmepoolset koostööd. Selleks lepivad nad kokku, et jagavad eelkõige kogemusi ja uurivad võimalusi, kuidas lihtsustada tollimenetlusi, tagada läbipaistvus ja edendada koostööd sellistes valdkondades nagu kaubanduse hõlbustamine, rahvusvahelise kaubanduse turvalisus ja ohutus ning võitlus tollipettusega.

*Artikkel 21***Intellektuaalomand**

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, kui tähtsad on nende õigused ja kohustused, mis on seotud intellektuaalomandiõigustega, sealhulgas autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste, kaubamärkide, geograafiliste tähistega, tööstusdisainilahendustega, sordikaitse ja patentidega, ning kui tähtis on nende õiguste ja kohustuste täitmise tagamine kooskõlas kõrgeimate rahvusvaheliste nõuetega, millest lepinguosalistel tuleb juhinduda.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et vahetavad teavet ja jagavad kogemusi intellektuaalomandi küsimustes, mis on seotud intellektuaalomandiõiguste haldamise, kaitsmise ja täitmise tagamisega asjakohaste koostöövormide kaudu.

*Artikkel 22***Konkurentsipoliitika**

Lepinguosalised soodustavad oma konkurentsialaste õigusnormide jõustamisega konkurentsi majandustegevuses. Lepinguosalised lepivad kokku, et jagavad teavet konkurentsipoliitika ja sellega seotud küsimuste kohta ning edendavad oma konkurentsiasutuste vahelist koostööd.

*Artikkel 23***Teenused**

Lepinguosalised algatavad sisulise dialoogi, mille eesmärk on edendada kahepoolset teenustega kauplemist ja vahetada teavet vastava õiguskeskkonna kohta.

*Artikkel 24***Finantsteenused**

Seoses finantsteenustega lepivad lepinguosalised kokku, et vahetavad ka edaspidi teavet ja kogemusi, mis on seotud nende vastava järelevalve- ja õiguskeskkonnaga, ning tugevdavad koostööd eesmärgiga arendada panganduse, kindlustuse ja muude finantssektori osadega seotud raamatupidamis-, auditeerimis-, järelevalve- ja õigusraamistikku.

*Artikkel 25***Maksundus**

1. Et tugevdada ja arendada majandustegevust, võttes seejuures arvesse vajadust asjakohase õigusraamistiku järele, tunnustavad lepinguosalised hea maksuhaldustava põhimõtteid, milleks on muu hulgas läbipaistvus, teabevahetus ja kahjustavate maksustamistavade vältimine, ning kohustuvad neid järgima.
2. Lepinguosalised teevad oma vastava pädevuse piires koostööd, sealhulgas asjakohaste rahvusvaheliste foorumite kaudu, et parandada rahvusvahelist koostööd maksunduse valdkonnas ja hõlbustada õiguspärase maksutulude kogumist, austades sealjuures lõikes 1 nimetatud hea maksuhaldustava põhimõtteid.

*Artikkel 26***Läbipaistvus**

Lepinguosalised tunnistavad läbipaistvuse ja nõuetekohase menetluse olulist oma kaubandusalaste õigusnormide haldamises, nagu see on sätestatud üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT 1994) X artiklis ning teenustekaubanduse üldlepingu III artiklis, ning lepivad seepärast kokku koostöö tõhustamises ja teabe vahetamises, et edendada õigusliku reguleerimise kvaliteeti ja tulemuslikkust ning hea haldustava põhimõtteid.

*Artikkel 27***Toorained**

1. Lepinguosalised tunnistavad, et läbipaistva turupõhise lähenemise rakendamine on parim viis, kuidas luua keskkond, mis soosib investeerimist toorainetootmisse ja -kaubandusse, ning edendada toorainete tõhusat jagamist ja kasutamist.
2. Võttes arvesse oma majanduspoliitikat ja -eesmärke ning selleks et edendada kaubandust, lepivad lepinguosalised kokku koostöö tõhustamises toorainetega seotud küsimustes, et tugevdada toorainekaubanduse üleilmset eeskirjapõhist raamistikku ja suurendada üleilmsetel tooraineturgetel läbipaistvust.
3. Koostööteemade hulka võivad kuuluda:
  - a) pakkumise ja nõudluse ning kahepoolse kaubanduse ja investeerimise küsimused, samuti rahvusvahelisest kaubandusest tulenevad huvipakkuvad küsimused;
  - b) lepinguosaliste vastavad õigusraamistikud ning
  - c) parimad tavad, mis on seotud mäetööstuse kestliku arenguga, sealhulgas maavarade poliitika, maakasutuse planeerimise ja loamenetlustega.
4. Lepinguosalised teevad koostööd kahepoolse dialoogi kaudu või asjakohastes mitmepoolsetes raamistikutes või rahvusvahelistes organisatsioonides.

*Artikkel 28***Kaubandus ja kestlik areng**

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma tahet edendada rahvusvahelise kaubanduse ja investeeringute arengut nii, et see aitaks saavutada kestliku arengu eesmärki, ning püüavad tagada, et see eesmärk saavutatakse lepinguosaliste majandussuhete asjakohastes valdkondades.
2. Lepinguosalised tunnistavad, et mõlemal lepinguosalisel on õigus kehtestada oma riiklik keskkonna- ja tööalase kaitse tase ning võtta vastu või kohandada omaenda asjakohaseid õigusnorme ja strateegiaid, arvestades kohustust pidada kinni rahvusvaheliselt tunnustatud nõuetest ja kokkulepetest.
3. Lepinguosalised tunnistavad ka seda, et nad peaksid vältima kaubanduse või investeeringute soodustamist riiklike keskkonna- ja tööalaste õigusnormidega ettenähtud kaitse taseme alandamise või sellise alandamise pakkumise teel.
4. Lepinguosalised vahetavad teavet ja jagavad oma tegevuse käigus saadud kogemusi, et edendada kaubanduse ning sotsiaalsete ja keskkonnaalaste eesmärkide sidusust ja vastastikust täiendavust, sealhulgas VIII jaotises nimetatud valdkondades, ning tõhustavad dialoogi ja koostööd kaubandussuhetes esile kerkivates võimalikes kestliku arengu küsimustes.

*Artikkel 29***Ettevõtluskoostöö**

1. Lepinguosalised edendavad ettevõtjate vahelisi sidemeid ning tugevdavad mõlemapoolsete külaskäikude ja ettevõtlusringkondi kaasava tegevuse kaudu, sealhulgas ASEM-i raames, sidemeid valitsuse ja ettevõtjate vahel.
2. Selle koostöö eesmärk on parandada eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKE-d) konkurentsivõimet. Koostöö võib hõlmata muu hulgas järgmist:
  - a) tehnosiirde soodustamine;
  - b) heade tavade vahetamine rahastamisvõimaluste kohta;

- c) ettevõtja sotsiaalse vastutuse ja aruandekohustuse edendamine ning
  - d) nõuete ja vastavushindamisega seotud koostöö edendamine.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et hõlbustavad ja arendavad dialoogi ja koostööd oma pädevate kaubanduse ja investeringute edendamise tegelevate asutuste vahel.

Artikkel 30

Kodanikuühiskond

Lepinguosalised soodustavad valitsusorganisatsioonide ja valitsusväliste vabühenduste, näiteks ametiühingute, tööandjate, ettevõtjate ühenduste, kaubandus- ja tööstuskodade dialoogi, et edendada kaubandust ja investeringuid vastastikust huvi pakkuvates valdkondades.

Artikkel 31

Turism

Tunnistades turismi väärtust liidu ja Austraalia kodanike vastastikuse mõistmise ja hindamise edendamisel ning turismi kasvuga kaasnevat majanduslikku kasu, lepivad lepinguosalised kokku koostöös, mille eesmärk on suurendada liidu ja Austraalia vahelist turismi mõlemas suunas.

V JAOTIS

KOOSTÖÖ ÕIGUSE, VABADUSE JA TURVALISUSE VALDKONNAS

Artikkel 32

Õiguskoostöö

1. Lepinguosalised tunnistavad rahvusvahelise eraõiguse ning tsiviil- ja kaubandusajades tehtava õiguslase ja kohtute koostöö tähtsust rahvusvahelist kaubandust ja investeringuid ning inimeste liikuvust soodustava keskkonna toetamisel. Lepinguosalised lepivad kokku, et tugevdavad koostööd, sealhulgas pidades läbirääkimisi ning ratifitseerides ja rakendades rahvusvahelisi lepinguid, näiteks Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi raames vastu võetud lepinguid.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et hõlbustavad ja edendavad võimaluse korral rahvusvaheliste tsiviil- ja eraõiguslike kaubandusvaidluste lahendamist vahekohtus kooskõlas kohaldatavate rahvusvaheliste instrumentidega.
3. Kriminaalasjades tehtava õiguskoostöö valdkonnas edendavad lepinguosalised koostööd asjakohaste rahvusvaheliste instrumentidega ette nähtud vastastikuse õigusabi küsimustes. Vajaduse korral hõlmab see asjakohaste ÜRO instrumentide vastuvõtmist ja rakendamist. Kui tarvis, võib see kätkeda ka asjakohaste Euroopa Nõukogu instrumentide rakendamise toetamist, nagu ka Austraalia asjakohaste ametiasutuste ja Eurojusti vahelist koostööd.

Artikkel 33

Õiguskaitsealane koostöö

Lepinguosalised lepivad kokku igat liiki õiguskaitseasutuste koostöös ning selles, et aitavad vähendada ja kõrvaldada rahvusvahelisest kuritegevusest tulenevaid ühiseid ohte. See koostöö võib seisneda uurimise käigus vastastikuse abi osutamises, uurimismeetodite jagamises, õiguskaitsetöötajate ühises harimises ja koolitamises ning muus lepinguosaliste ühiselt kindlaks määratavas ühistegevuses ja abis.

*Artikkel 34***Võitlus terrorismi, rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni vastu**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad artiklis 9 sätestatud viisil koostööd terrorismi ennetamisel ja tõkestamisel.
2. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustust teha koostööd organiseeritud, majandus- ja finantskuritegevuse, korrupsiooni, võltsimise ja ebaseaduslike tehingute ärahoidmisel ja nende vastases võitluses, täites täielikult selles valdkonnas kehtivaid vastastikuseid rahvusvahelisi kohustusi, sealhulgas kohustust teha tulemuslikku koostööd korrupsiooni teel saadud varade ja vahendite sissenõudmiseks.
3. Seoses terroriaktide või raske rahvusvahelise kuritegevuse ennetamise, avastamise, uurimise ja nende eest vastutusele võtmisega tunnistavad lepinguosalised olulisust, mida kujutab endast Euroopa Liidu ja Austraalia vaheline leping, milles käsitletakse lennuettevõtjate teostatavat broneeringuinfo töötlemist ja edastamist Austraalia Tolli- ja Piirivalveametile.
4. Lepinguosalised edendavad rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ÜRO konventsiooni ja selle lisaprotokollide rakendamist, sealhulgas tugevdavad ja tõhustavad läbivaatamismehhanisme.
5. Samuti toetavad lepinguosalised ÜRO korrupsioonivastase konventsiooni elluviimist, sealhulgas jõulise läbivaatamismehhanismi toimimist, võttes arvesse läbipaistvuse ja kodanikuühiskonna osalemise põhimõtet.

*Artikkel 35***Võitlus ebaseaduslike uimastite vastu**

1. Lepinguosalised teevad oma volituste ja pädevuse piires koostööd, et tagada tasakaalustatud ja lõimitud lähenemine, mille abil minimeerida ebaseaduslike uimastite tõttu üksikisikutele, perekondadele ja kogukondadele kaasnevat kahju. Uimastipoliitika ja -meetmete eesmärk on tugevdada ebaseaduslike uimastite vastase võitlusega tegelevaid asutusi, vähendada ebaseaduslike uimastite pakkumist, salakaubavedu ja nõudlust, tegeleda uimastite kuritarvitamise tagajärgedega tervisele ja ühiskonnale, toetada uimastisõltuvusest vabanemist ning jätkata koostööd, et võidelda tulemuslikult keemiliste lähteainete ümberjuhtimisega narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseaduslikuks valmistamiseks.
2. Lepinguosalised teevad koostööd, et kaotada uimastikaubandusega tegelevad rahvusvahelised kuritegelikud võrgustikud, muu hulgas vahetades teavet ja luureandmeid ning pakkudes koolitust või jagades parimaid tavaid, sealhulgas spetsiaalseid uurimismeetodeid. Iseäranis tuleb pingutada võitluses kurjategijate seaduslikku majandusse imbumise vastu.
3. Lepinguosalised teevad koostööd uute psühhootroopsete ainete probleemi lahendamisel, vahetades muu hulgas vastavalt vajadusele teavet ja luureandmeid.

*Artikkel 36***Võitlus küberkuritegevuse vastu**

1. Lepinguosalised tugevdavad koostööd, et hoida ära kõrgtehnoloogiaga seotud kuritegevust, küber- ja elektroonilist kuritegevust ning ebaseadusliku sisu, sealhulgas terroristliku sisu levikut internetis ning nende vastu võidelda, vahetades sel eesmärgil oma pädevuse piires teavet ja praktilisi kogemusi kooskõlas oma riiklike õigusaktide ja rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate kohustustega.
2. Lepinguosalised vahetavad teavet küberkuritegevuse uurijate hariduse ja koolituse, küberkuritegevuse uurimise ning digitaalse kohtuekspertiisi kohta.
3. Lepinguosalised toetavad Budapesti küberkuritegevuse konventsiooni kui üleilmset standardit võitluses küberkuritegevusega kõikidel asjakohastel tasanditel.

*Artikkel 37***Võitlus rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu**

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord vajadust teha koostööd, et vältida oma finantsüsteemide kasutamist kuritegelikul viisil, sealhulgas uimastikaubanduse ja korruptsiooni teel saadud tulu pesemiseks, ning võidelda terrorismi rahastamise vastu. Kõnealune koostöö hõlmab ka kuritegelikul teel saadud varade ja vahendite sissenõudmist.
2. Lepinguosalised vahetavad oma vastavate õigusaktide raames asjakohast teavet ja rakendavad asjakohaseid meetmeid, et võidelda rahapesu ja terrorismi rahastamisega, kooskõlas nõuetega, mille on vastu võtnud selles valdkonnas tegutsevad asjaomased rahvusvahelised organid, näiteks rahapesuvastane töökond.

*Artikkel 38***Rände- ja varjupaigaküsimused**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et tihendavad dialoogi ja koostööd rände-, varjupaiga-, osalemis- ja mitmekesisuse küsimustes.
2. Koostöö võib hõlmata teabe ja seisukohtade vahetamist seoses ebaseadusliku sisserände, inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise, inimkaubanduse, varjupaigaküsimuste, rändajate ühiskonna- ja majanduselus osalemise, piirihalduse, viisade, biomeetria ja dokumentide turvalisusega.
3. Lepinguosalised lepivad kokku koostöös, et vältida ja kontrollida ebaseaduslikku sisserännet. Sel eesmärgil:
  - a) võtab Austraalia liikmesriigi nõudmisel ilma põhjendamatuid viivitusi kaasa toovate tarbetute formaalsusteta tagasi kõik oma kodanikud, kes viibivad liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult;
  - b) võtavad kõik liikmesriigid Austraalia nõudmisel ilma põhjendamatuid viivitusi kaasa toovate tarbetute formaalsusteta tagasi kõik oma kodanikud, kes viibivad Austraalia territooriumil ebaseaduslikult;
  - c) annavad liikmesriigid ja Austraalia oma kodanikele selleks asjakohased isikut tõendavad dokumendid.
4. Lepinguosalised uurivad emma-kumma lepinguosalise taotluse korral võimalust sõlmida Austraalia ja Euroopa Liidu vahel tagasivõtuleping. See hõlmab asjakohast korda kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute tagasivõtmiseks.

*Artikkel 39***Konsulaarkaitse**

1. Austraalia on nõus, et ükskõik millise Austraalias esindatud liikmesriigi diplomaatiline või konsulaarasutus võib pakkuda Austraalias konsulaarkaitset ⁽¹⁾ selliste teiste liikmesriikide nimel, kellel ei ole Austraalias kättesaadavat alalist esindust.
2. Liit ja liikmesriigid on nõus, et Austraalia diplomaatilised ja konsulaarasutused võivad pakkuda liidus konsulaarkaitset kolmanda riigi nimel ja kolmandad riigid võivad pakkuda liidus konsulaarkaitset Austraalia nimel paikades, kus Austraalia või asjaomasel kolmandal riigil ei ole kättesaadavat alalist esindust.
3. Lõigete 1 ja 2 eesmärk on loobuda mis tahes teavitamise või nõusoleku saamise nõudest, mida võidakس muidu kohaldada.
4. Lepinguosalised lepivad kokku, et hõlbustavad konsulaarküsimusi käsitlevat dialoogi oma vastavate pädevate asutuste vahel.

⁽¹⁾ Austraalia nõustub kasutama käesolevas artiklis mõiste „konsulaarülesanded“ asemel mõistet „konsulaarkaitse“, saades aru, et viimati nimetatut hõlmab nõukogu 20. aprilli 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/637 (mis käsitleb koordineerimis- ja koostöömeetmeid, millega hõlbustatakse liidu esindamata kodanike konsulaarkaitset kolmandates riikides ning tunnustatakse kehtetuks otsus 95/553/EÜ) artiklis 9 nimetatud ülesandeid, mille hulka kuulub erakorraliste passide ja/või reisidokumentide väljastamine.

*Artikkel 40***Isikuandmete kaitse**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd kandmaks hoolt selle eest, et isikuandmete kaitse tase oleks kooskõlas asjakohaste rahvusvaheliste nõuetega, sealhulgas OECD suunistega isikuandmete kaitse ja piiriülese edastamise kohta.
2. Koostöö isikuandmete kaitse valdkonnas võib muu hulgas hõlmata teabe ja eksperditeadmiste vahetamist. Samuti võib see hõlmata lepinguosaliste reguleerivate asutuste koostööd sellistes ühendustes nagu OECD töörihm, mis tegeleb teabe turvalisuse ja eraelu puutumatusesega, ning koostööplatvormiga Global Privacy Enforcement Network.

VI JAOTIS

KOOSTÖÖ TEADUSUURINGUTE, INNOVATSIOONI JA INFOÜHISKONNA VALDKONNAS

*Artikkel 41***Teadusuuringud ning innovatsioon**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et tõhustavad koostööd teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas, toetades või täiendades Euroopa Ühenduse ja Austraalia vahelist teadus- ja tehnikaalase koostöö lepingut.
2. Tõhustatud koostöö raames püütakse muu hulgas:
  - a) lahendada Austraalia ja liidu peamised ühiseid ühiskondlikke probleeme, mille on läbi vaadanud ja milles on kokku leppinud Euroopa Ühenduse ja Austraalia vahelise teadus- ja tehnikaalase koostöö lepingu artikli 5 alusel moodustatud ühine teadus- ja tehnikakoostöö komitee;
  - b) kaasata hulk avaliku ja erasektori novaatoreid, sealhulgas VKEsid, et hõlbustada ühiste teadusuuringute tulemuste kasutamist ning vastastikku kasulikke kaubanduslike ja/või laiemate ühiskondlike tulemuste saavutamist;
  - c) laiendada veelgi Austraalia ja liidu teadlaste haaret, et kasutada ära mõlema lepinguosalise teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames pakutavad võimalused, sealhulgas:
    - i) andes põhjalikku teavet programmide ja osalemisvõimaluste kohta;
    - ii) andes õigel ajal teavet esile kerkivate strateegiliste prioriteetide kohta;
    - iii) uurides võimalusi selliste koostöömehhanismide kasutamiseks ja tugevdamiseks nagu mestimine, ühised ja koordineeritud projektikonkursid ning
  - d) uurides Austraalia ja liidu koostöövõimalusi laiema piirkondliku ja rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö algatamisel ja selles osalemisel.
3. Lepinguosalised kutsuvad kooskõlas oma vastavate õigusnormidega avalikku ja erasektorit ning kodanikuühiskonda üles osalema oma territooriumil koostööd edendavas tegevuses.
4. Tõhustatud koostöö raames keskendutakse kõikidele mittesõjalistele teadus- ja innovatsioonivaldkondadele, mille hulka kuulub:
  - a) ühiskondlike probleemide lahendamine vastastikust huvi pakkuvates valdkondades ja peamiste progressi võimaldavate tehnoloogiate, sealhulgas kosmoseteaduse edendamine;
  - b) teadusuuringute taristu, sealhulgas e-taristud, ning teabevahetus sellistes küsimustes nagu ligipääs teadusuuringute taristule ning selle haldamine, rahastamine ja prioriseerimine ning
  - c) Austraalia ja liidu vahelise teadlaste liikuvuse parandamine.

*Artikkel 42***Infoühiskond**

1. Tunnistades, et info- ja kommunikatsioonitehnoloogia on tänapäeva elus kesksel kohal ning et see on majandusliku ja sotsiaalse arengu jaoks elulise tähtsusega, lepivad lepinguosalisel kokku, et vahetavad arvamusi kõnealuse valdkonna poliitika kohta.
2. Selles valdkonnas toimuva koostöö raames võidakse muu hulgas:
  - a) vahetada arvamusi infoühiskonna eri tahkude, eelkõige elektroonilise side valdkonna poliitika ja regulatsiooni kohta, sealhulgas universaalsete teenuste, litsentsimise ja üldlubade väljastamise, eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse, e-valitsuse ja avatud valitsuse, interneti turvalisuse ning reguleerivate asutuste sõltumatuse ja tõhususe küsimustes;
  - b) siduda omavahel teadusuuringute võrgustikud, andmetöötuse ja teadusandmete taristud ja teenused ning edendada nende koostalitlusvõimet, sealhulgas piirkondlikul tasandil;
  - c) standardida, sertifitseerida ja levitada uut info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat;
  - d) käsitleda info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning info- ja kommunikatsiooniteenuste turvalisuse ja privaatsusega seotud küsimusi ja tahke, sealhulgas veebiturvalisuse edendamist ning võitlust infotehnoloogia ja igat liiki elektroonilise meedia kuritarvitamise vastu, ning jagada teavet ning
  - e) vahetada arvamusi meetmete kohta, mille abil lahendada mobiilside rahvusvaheliste rändlustasude probleem, sealhulgas käsitledes neid piiritaguse kaubandustõkkena.

VII JAOTIS

KOOSTÖÖ HARIDUSE JA KULTUURI VALDKONNAS

*Artikkel 43***Haridus, koolitus ja noored**

1. Lepinguosalised tunnistavad hariduse ja koolituse olulist panust kvaliteetsete töökohtade loomisse ja jätkusuutliku kasvu tekitamise teadmispõhise majandusega riikides ning nendivad, et nende ühistes huvides on teha haridus- ja koolitusvaldkonnas ning muudes noorsooga seotud küsimustes koostööd.
2. Kooskõlas oma vastastikuste huvide ja hariduspoliitika eesmärkidega kohustuvad lepinguosalisel jätkama ELi ja Austraalia haridus- ja koolituspoliitika teemalist dialoogi ning toetama asjakohast koostööd haridus-, koolitus- ja noortevaldkonnas. See koostöö hõlmab kõiki haridussektoreid ja võib seisneda muu hulgas järgmises:
  - a) üksikisikute õpiränne üliõpilaste, kõrgkooli õppejõudude ja haldustöötajate ning õpetajate ja noorsootöötajate vahetuse edendamise ja hõlbustamise kaudu;
  - b) liidu ja Austraalia haridus- ja koolitusasutuste ühised koostööprojektid, et edendada õppekava arendamist, ühiseid õppeprogramme ja kraade ning õpetajate ja üliõpilaste vahetust;
  - c) koostöö, sidemed ja partnerlus institutsioonide vahel, et edendada kogemuste ja oskusteabe vahetamist, ning tõhusad sidemed hariduse, teadusuuringute ja innovatsiooni vahel ning
  - d) poliitikareformi toetamine dialoogi, õpingute, konverentside, seminaride, tööühmade, võrdlemise ning teabe ja heade tavade vahetamise kaudu, pidades silmas eeskätt Bologna ja Kopenhaageni protsessi ning liidu läbipaistvuse tagamise vahendeid.

*Artikkel 44***Kultuuri-, audiovisuaal- ja meediakoostöö**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et tihendavad koostööd kultuuri- ja loomesektorites eesmärgiga parandada muu hulgas vastastikust mõistmist ja teadmisi üksteise kultuurist.
2. Lepinguosalised püüavad võtta asjakohaseid meetmeid, et edendada eri kultuurivaldkondades kultuurivahetust ning viia olemasolevaid koostöövahendeid ja -raamistikke kasutades ellu ühised algatused.
3. Lepinguosalised püüavad edendada kultuuritöötajate ja kunstiteoste liikuvust Austraalia ning liidu ja selle liikmesriikide vahel.
4. Lepinguosalised soodustavad mõlema kodanikuühiskonna organisatsioonide ja üksikisikute kultuuridevahelist dialoogi.
5. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad eelkõige poliitilise dialoogi kaudu koostööd asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel, eeskätt ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioonis (UNESCO), et püüelda ühiste eesmärkide poole ja edendada kultuurilist mitmekesisust, sealhulgas UNESCO kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse ja kaitse edendamise konventsiooni rakendamise kaudu.
6. Lepinguosalised soodustavad, toetavad ja hõlbustavad vahetusi, koostööd ja dialoogi oma audiovisuaal- ja meediavaldkonna asutuste ja töötajate vahel.
7. Lepinguosalised lepivad kokku, et toetavad kultuurikoostööd ASEMi raames, eelkõige Aasia-Euroopa Fondi tegevuse kaudu.

VIII JAOTIS

KOOSTÖÖ KESTLIKU ARENGU, ENERGEETIKA JA TRANSPORDI VALDKONNAS

*Artikkel 45***Keskkond ja loodusvarad**

1. Lepinguosalised lepivad kokku vajaduses kaitsta, säilitada ja kestlikult majandada loodusvarasid ja elurikkust, mis on praeguse põlvkonna ja tulevaste põlvkondade arengu aluseks.
2. Lepinguosalised tugevdavad koostööd keskkonnakaitse vallas ning keskkonnakaalutluste lõimimisel kõikidesse koostöövaldkondadesse, sealhulgas rahvusvahelisel ja piirkondlikul tasandil, eriti seoses:
  - a) kõrgetasemelise dialoogi jätkamisega keskkonnaküsimustes;
  - b) osalemisega mitmepoolsetes keskkonnakokkulepetes ja nende kokkulepete täitmisega ning vajaduse korral ühise seisukoha kujundamisega keskkonnaküsimustes, sealhulgas mitmepoolsetel foorumitel osalemise kaudu;
  - c) geneetiliste ressursside kestliku kasutamise edendamise ja neile juurdepääsu soodustamisega kooskõlas selles valdkonnas kohaldatavate riiklike õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingutega, mille lepinguosalised on ratifitseerinud või millega nad on ühinenud, ning
  - d) teabe, tehniliste teadmiste ja keskkonnatavade vahetamise edendamisega sellistes valdkondades nagu:
    - i) keskkonnaalaste õigusaktide rakendamine ja jõustamine;
    - ii) ressursitõhusus ning kestlik tarbimine ja tootmine;
    - iii) elurikkuse säilitamine ja kestlik kasutamine;
    - iv) kemikaalid ja jäätmekäitlus;
    - v) veepoliitika ning
    - vi) ranna- ja merekeskkonna säilitamine ning saaste ja keskkonna halvenemise kontrollimine.

*Artikkel 46***Kliimamuutused**

1. Lepinguosalised tunnistavad kliimamuutustest tulenevat ühist üleilmset ohtu ja vajadust võtta kõikides riikides heitkoguste vähendamiseks meetmeid, et stabiliseerida kasvuhoonegaaside kontsentratsioon atmosfääris tasemel, mis hoiaks ära inimtegevusest tulenevad ohtlikud kliimasüsteemi häired. Lepinguosalised tõhustavad oma pädevuse piires koostööd selles valdkonnas, ilma et see piiraks arutelusid muudel foorumitel, näiteks ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames. Sellise koostöö eesmärk on muu hulgas:

- a) ohjata kliimamuutusi üldise eesmärgiga stabiliseerida kasvuhoonegaaside kontsentratsioon atmosfääris, võttes arvesse kõige värskeimat teaduslikku teavet ja vajadust minna asjaomase riigi tingimustele kohandatud leevendamistrateegiate ja -meetmete abil üle vähesaastavale majandusele, säilitades samal ajal jätkusuutliku majanduskasvu;
- b) vahetada eksperditeadmisi ja teavet oma vastavate riiklike leevendamistrateegiate ja -meetodite, sealhulgas vajaduse korral turupõhiste mehhanismide ülesehituse, rakendamise ja arengu kohta;
- c) vahetada eksperditeadmisi ja teavet kliimameetmete jaoks olemas olevate avaliku ja erasektori rahastamisvahendite kohta;
- d) teha koostööd vähesaastava tehnoloogia alastes uuringutes ning sellise tehnoloogia väljatöötamisel, levitamisel, kasutuselevõtmisel ja siirdel, et vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid, ning toetada tõhusat ressursikasutust, säilitades samal ajal majanduskasvu;
- e) võimaluse korral vahetada kasvuhoonegaaside mõju jälgimise ja analüüsimisega seotud kogemusi, eksperditeadmisi ja parimaid tavasid, töötada välja leevendamis- ja kohanemisprogrammid ning vähese heite strateegiad;
- f) vajaduse korral toetada arengumaade leevendamis- ja kohanemistegevust;
- g) teha koostööd, et sõlmida jõuline ja õiguslikult siduv rahvusvaheline kliimakokkulepe, mis on kohaldatav kõikide riikide suhtes.

2. Selleks lepivad lepinguosalised kokku, et jätkavad nii kahepoolset kui ka asjakohastel kahe- ja mitmepoolsetel foorumitel korrapärast dialoogi ja koostööd poliitilisel, strateegilisel ja tehnilisel tasandil.

*Artikkel 47***Kodanikukaitse**

Lepinguosalised tunnistavad vajadust vähendada looduslike ja inimtegevusest tingitud katastroofide mõju. Lepinguosalised kinnitavad ühist kohustust tõhustada ennetus-, leevendus-, valmisoleku- ja reageerimismeetmeid, et suurendada ühiskonna ja taristu vastupanuvõimet, ning teha vastavalt vajadusele kahepoolset ja mitmepoolset poliitilisel tasandil koostööd, et liikuda nende eesmärkide poole.

*Artikkel 48***Energeetika**

Lepinguosalised tõdeavad energiasektori olulisust ja hästi toimiva energiaturu rolli kestliku arengu, majanduskasvu, rahvusvaheliselt kokku lepitud arengueesmärkide saavutamise ning üleilmsete keskkonna- ja kliimaprobleemide lahendamise nimel tehtava koostöö seisukohast ning püüavad oma pädevuse piires edendada koostööd selles valdkonnas eesmärgiga:

- a) töötada välja energiajulgeoleku suurendamise strateegiad;
- b) edendada üleilmset energiakaubandust ja energiaalaseid investeeringuid;
- c) parandada konkurentsivõimet;
- d) parandada üleilmsete energiaturgude toimimist;

- e) vahetada olemasolevate mitmepoolsete energiafoorumite vahendusel teavet ja poliitikaga seotud kogemusi;
- f) edendada keskkonnahoidliku, mitmekesise, kulutõhusa ja kestliku energiatehnoloogia, sealhulgas taastuva ja vähesaastava energiatehnoloogia väljaarendamist ja kasutuselevõttu;
- g) saavutada koostöös tootjate ja tarbijatega energia ratsionaalne kasutamine, edendades energiatõhusust energiatootmises, -transportimises, -jaotuses ja lõppkasutuses, ning
- h) jagada parimaid tavasid energiaallikate kasutamise ja energiatootmise valdkonnas.

Artikkel 49

Transport

1. Lepinguosalised püüavad teha koostööd kõikides transpordipoliitika asjakohastes valdkondades, sealhulgas lõimitud transpordipoliitikas, et parandada kaupade ja reisijate liikumist, suurendada meresõidu- ja lennuohutust ning -turvalisust, edendada keskkonnakaitset ja tõhustada oma transpordisüsteeme.
2. Selles valdkonnas on lepinguosaliste koostöö eesmärk:
  - a) edendada teabevahetust oma transpordipoliitika ja -tavade teemal, sealhulgas teatada õigel ajal kavandatavatest õiguskorra muudatustest, mis mõjutavad nende vastavaid transpordisektoreid;
  - b) tugevdada Austraalia ja liidu vahelisi lennundussuhteid, tõhustades turulepääsu ja investeerimisvõimalusi ning laiendades ja süvendades õigusloomega seotud koostööd lennuohutuse ja -turvalisuse ning lennutranspordisektori majandusliku reguleerimise valdkonnas, et aidata kaasa õigusnormide lähendamisele ja ettevõtlust takistavate tõkete kõrvaldamisele ning koostööle lennuliikluse korraldamise valdkonnas;
  - c) edendada dialoogi ja koostööd, et saavutada kaubandusalustel ausa konkurentsi põhiselt piiranguteta juurdepääs rahvusvahelisele mereveoturule ja -kaubandusele;
  - d) edendada dialoogi ja koostööd keskkonnaga seotud transpordiküsimustes;
  - e) edendada dialoogi ja koostööd juhilubade vastastikuseks tunnustamiseks ning
  - f) edendada koostööd rahvusvaheliste transpordifoorumite raames.

Artikkel 50

Põllumajandus ja maaelu areng

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et soodustavad koostööd põllumajanduse ja maaelu arengu valdkonnas.
2. Valdkondade hulka, kus võiks kaaluda ühistegevust, kuuluvad muu hulgas põllumajanduspoliitika ja maaelu arengu poliitika, geograafilised tähised, põllumajandussektorite mitmekesistamine ja ümberkujundamine ning kestlik põllumajandus.

Artikkel 51

Metsa kestlik majandamine

Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil koostööd metsa kestlikul majandamisel ning sellega seotud strateegiate ja õigusaktide vallas, mille hulka kuuluvad ebaseadusliku raide ja sellega seotud kaubanduse vastu võitlemise meetmed ning metsa hea majandamise edendamine.

*Artikkel 52***Merendus ja kalandus**

1. Lepinguosalised tõhustavad dialoogi ja koostööd kalanduse ja merenduse valdkonna ühist huvi pakkuvates küsimustes. Lepinguosalised seavad sihiks edendada mere bioloogiliste ressursside pikaajalist kaitset ja kestlikku majandamist, vahetada teavet piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide ja kokkulepete ning mitmepoolsete foorumite kaudu, nagu ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon, toetada püüdlusi hoida ära ja kaotada ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük, rakendada ressursside majandamisel ökosüsteemipõhist lähenemisviisi ning edendada teadusuuringutealast koostööd merenduse ja kalanduse jätkusuutlikkuse küsimustes.
2. Lepinguosalised teevad koostööd, et:
  - a) soodustada tõhusate meetmete väljatöötamist ja elluviimist ning nende järgimist eesmärgiga tagada kalavarude pikaajaline kaitse ja kestlik majandamine piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide pädevuse piires või kokkulepete alusel, millega lepinguosalised on ühinenud;
  - b) tagada asjaomase piirkondlike kalavarude majandamise organisatsiooni kaudu kõikide pika rändega liikide mitmepoolne majandamine;
  - c) edendada rahvusvahelisel tasandil terviklikku lähenemisviisi merendusküsimustele ning
  - d) anda endast kõik, et hõlbustada vajaduse korral piirkondliku kalavarude majandamise organisatsiooni liikmeks saamist, kui üks lepinguosaline on asjaomase organisatsiooni liige ja teine on organisatsiooniga koostööd tegev lepinguosaline.
3. Lepinguosalised peavad koos teiste kohtumistega korrapäraselt dialoogi kõrgemate ametnike tasandil, et tõhustada mõttevahetust ja koostööd ning vahetada kalandus- ja merendusasjades teavet ja kogemusi.

*Artikkel 53***Tööhõive- ja sotsiaalküsimused**

1. Lepinguosalised lepivad kokku koostöö edendamises tööhõive- ja sotsiaalküsimuste valdkonnas, sealhulgas üleilmastumise ja demograafiliste muutuste kontekstis. Tehakse jõupingutusi, et tõhustada koostööd ning teabe ja kogemuste vahetamist tööhõive- ja tööjõuküsimustes. Koostöövaldkondade hulka võivad kuuluda tööhõivepoliitika, piirkondlik ja sotsiaalne ühtekuuluvus, sotsiaalne lõimumine, sotsiaalkindlustussüsteemid, töösuhted, elukestvate oskuste arendamine, noorte tööhõive, töötervishoid ja -ohutus, diskrimineerimiskeeld ja võrdõiguslikkus, sealhulgas sooline võrdõiguslikkus, samuti ettevõtja sotsiaalne vastutus ja inimväärne töö.
2. Lepinguosalised kinnitavad veel kord vajadust edendada täielikku ja tootlikku tööhõivet ja inimväärset tööd, mis on kestliku arengu ja vaesuse vähendamise oluline eeltingimus. Sellega seoses tulevad lepinguosalised meelde Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) deklaratsiooni sotsiaalse õigluse kohta õiglase globaliseerumise eesmärgil.
3. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustust austada, edendada ja ellu viia rahvusvaheliselt tunnustatud töö- ja sotsiaalseid norme, mis on sätestatud ILO tööalaste põhiõiguste ja aluspõhimõtete deklaratsioonis.
4. Koostöövormide hulka võivad kuuluda vastastikku kokku lepitud eriprogrammid, -projektid ja -algatused, samuti kahe- või mitmepoolset tasandil dialoog ühist huvi pakkuvates küsimustes.

*Artikkel 54***Tervishoid**

Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad tervisevaldkonnas vastastikust koostööd, teabevahetust ja poliitikaga seotud kogemuste jagamist ning piiriüleste terviseprobleemide käsitlemist.

IX JAOTIS

INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK

Artikkel 55

Muud lepingud või kokkulepped

1. Lepinguosalised võivad käesolevat lepingut täiendada, sõlmides erilepinguid või -kokkuleppeid käesoleva lepingu kohaldamisalasse kuuluvates koostöövaldkondades. Sellised erikokkulepped on käesoleva lepinguga reguleeritud üldiste kahepoolsete suhete lahutamatu osa.
2. Käesolev leping ei mõjuta ega piira lepinguosaliste vahel sõlmitud muude lepingute tõlgendamist, toimimist või kohaldamist. Käesoleva lepinguga seotud vaidluste lahendamist käsitlevad sätted ei asenda ega mõjuta mingil viisil lepinguosaliste vahel sõlmitud muude lepingutega seotud vaidluste lahendamist käsitlevaid sätteid.
3. Lepinguosalised tunnistavad, et artikli 57 lõikes 7 määratletud eriti pakiline juhtum võib olla põhjus lepinguosaliste vaheliste muude lepingute peatamiseks või lõpetamiseks. Sellise vaidluse lahendamisel tuginevad lepinguosalised kõnealuste muude lepingutega seotud vaidluste lahendamist ning lepingu peatamist ja lõpetamist käsitlevatele sätetele.

Artikkel 56

Ühiskomitee

1. Lepinguosalised moodustavad ühiskomitee, mis koosneb lepinguosaliste esindajatest.
2. Ühiskomitees peetakse konsultatsioone, et hõlbustada käesoleva lepingu rakendamist, edendada selle üldeesmärkide saavutamist ning säilitada liidu ja Austraalia suhete üldine sidusus.
3. Ühiskomitee:
  - a) toetab käesoleva lepingu tõhusat täitmist;
  - b) jälgib lepinguosaliste ulatuslike suhete, sealhulgas kokkulepete arengut;
  - c) taotleb vajaduse korral teavet komiteedelt või muudelt organitelt, mis on loodud lepinguosaliste vahel sõlmitud muude lepingute alusel, ja vaatab läbi nende esitatud aruanded;
  - d) vahetab arvamusi ja esitab soovitusi mis tahes ühist huvi pakkuvates küsimustes, sealhulgas tulevaste meetmete ja nende rakendamiseks olemas olevate ressursside kohta;
  - e) seab prioriteedid ja määrab vajaduse korral kindlaks järgmised sammud või tegevuskavad, pidades silmas käesoleva lepingu eesmärki;
  - f) otsib asjakohaseid meetodeid käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades tekkida võivate probleemide ennetamiseks;
  - g) püüab lahendada kooskõlas artikliga 57 käesoleva lepingu kohaldamisel või tõlgendamisel tekkivaid vaidlusi;
  - h) analüüsib teavet, mille lepinguosaline on esitanud vastavalt artiklile 57, ning
  - i) vajaduse korral võtab vastu otsuseid käesoleva lepingu konkreetsete tahkude elluviimiseks.
4. Ühiskomitee tegutseb konsensuse alusel. Ühiskomitee võtab vastu oma töökorra. Ühiskomitee võib moodustada konkreetsete küsimustega tegelevaid allkomiteesid ja tööühmi.
5. Ühiskomitee koguneb tavaliselt kord aastas vaheldumisi liidus ja Austraalias. Ühiskomitee erikoosolekuid peetakse emma-kumma lepinguosalise taotluse korral. Ühiskomiteed juhivad ühiselt mõlema lepinguosalise esindajad. Ühiskomitee koguneb tavaliselt kõrgemate ametnike tasandil, ent võib koguneda ka ministrite tasandil. Ühiskomitee võib toimida ka video- või telefoniühenduse kaudu ning vahetada teavet e-posti teel.

Artikkel 57

Rakendamise kord ja vaidluste lahendamine

1. Lepinguosalised võtavad käesoleva lepingu kohase vastastikuse lugupidamise ja koostöö vaimus kõik lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks vajalikud üld- ja erimeetmed.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et alustavad emma-kumma lepinguosalise taotluse korral nii ruttu kui võimalik konsultatsioone erimeelsuste üle, mis võivad tekkida käesoleva lepingu rakendamisel. Kui lahkavumusi tekitab käesoleva lepingu kohaldamine või tõlgendamine, võib emb-kumb lepinguosaline edastada küsimuse ühiskomiteele. Lepinguosalised esitavad küsimuse põhjalikuks uurimiseks kogu vajaliku teabe ühiskomiteele, et lahendada erimeelsused õigel ajal ja sõbralikult.
3. Eriti pakilise juhtumi korral edastab emb-kumb lepinguosaline küsimuse viivitamata ühiskomiteele ja esitab kogu teabe, mis on vajalik olukorra põhjalikuks uurimiseks, et leida õigeaegne ja mõlemale lepinguosalisele vastuvõetav lahendus. Kui kõrgemate ametnike tasandil tegutsev ühiskomitee ei suuda lahendada olukorda 15 päeva jooksul pärast konsultatsioonide algust ja hiljemalt 30 päeva jooksul pärast küsimuse edastamist ühiskomiteele, saadetakse küsimus edasi ministritele kiireloomuliste konsultatsioonide pidamiseks, milleks on ette nähtud veel 15 päeva.
4. Sel ebatõenäolisel ja ootamatul juhul, kui 15 päeva jooksul pärast konsultatsioonide algust ministrite tasandil ja hiljemalt 45 päeva jooksul pärast küsimuse edastamist ühiskomiteele ei ole leitud ühtki mõlemale lepinguosalisele vastuvõetavat lahendust, võib emb-kumb lepinguosaline otsustada võtta käesoleva lepingu suhtes asjakohased meetmed, sealhulgas peatada selle sätete kohaldamine või leping lõpetada. Lepinguosalised tunnistavad, et eriti pakiline juhtum võib olla ka põhjus asjakohaste meetmete võtmiseks väljaspool käesolevat lepingut kooskõlas lepinguosaliste vaheliste muude lepingute kohaste õiguste ja kohustustega või üldise rahvusvahelise õiguse alusel. Liidus eeldaks lepingu peatamine ühehäälselt otsust. Austraalias teeks peatamise otsuse Austraalia valitsus kooskõlas oma õigusnormidega.
5. Lepinguosalised lepivad kokku, et kõik otsused lõike 4 kohaste asjakohaste meetmete võtmiseks peavad olema nõuetekohaselt põhjendatud. Otsusest teavitatakse viivitamata kirjalikult teist lepinguosalist. Lepinguosalised lepivad kokku, et kõik sellised meetmed peavad olema proportsionaalsed ja kooskõlas artikli 55 lõikega 2 ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtetega.
6. Lõike 4 kohaselt võetud meede tühistatakse kohe, kui selle võtmise põhjus on kõrvaldatud. Lõikele 4 toetuv lepinguosaline jälgib pidevalt otsuse vastuvõtmise põhjustanud olukorra arengut ja tühistab võetud meetmed niipea, kui olukord seda võimaldab.
7. Lepinguosalised lepivad käesoleva lepingu nõuetekohase tõlgendamise ja praktilise kohaldamise eesmärgil kokku, et mõiste „eriti pakiline juhtum“ tähistab olukorda, kus üks lepinguosalistest paneb toime käesoleva lepingu artikli 2 lõikes 2 ja artikli 6 lõikes 2 kirjeldatud kohustuste eriti raske ja märkimisväärse rikkumise, mis eeldab teise lepinguosalise viivitamatut reageerimist. Lepinguosalised leiavad, et artikli 2 lõike 2 või artikli 6 lõike 2 eriti raske ja märkimisväärne rikkumine peaks olema nii erandlik, et ohustab rahvusvahelist rahu ja julgeolekut.
8. Kui mõnes kolmandas riigis esinevat olukorda võib tõsiduse ja laadi poolest pidada võrdväärseks eriti pakilise juhtumiga, teevad lepinguosalised jõupingutusi, et korraldada ühe lepinguosalise taotluse korral kiiresti konsultatsioonid eesmärgiga vahetada olukorra kohta arvamusi ja kaaluda võimalikke lahendusi.

X JAOTIS

LÖPPSÄTTED

Artikkel 58

Mõisted

Käesolevas lepingus tähistab mõiste „lepinguosalised“ ühelt poolt liitu või selle liikmesriike või liitu ja selle liikmesriike vastavalt nende pädevusele ning teiselt poolt Austraaliat.

*Artikkel 59***Finantskoostöö**

1. Viies oma arengukoostöö raames ellu abiprogramme, teevad lepinguosalisel koostööd, et ära hoida eeskirjade eiramine, pettus, korruptsioon ja igasugune muu lepinguosalistele finantshuve kahjustav ebaseaduslik tegevus ning nende vastu võidelda.
2. Selleks vahetavad liidu ja Austraalia pädevad asutused kooskõlas oma vastavate kehtivate õigusaktidega teavet, sealhulgas isikuandmeid, ning korraldavad ühe lepinguosalistele taotluse korral konsultatsioone.
3. Euroopa Pettustevastane Amet ja Austraalia pädevad asutused võivad kokku leppida edasises koostöös pettusevastase võitluse valdkonnas, sealhulgas sõlmida töökorraldust käsitlevaid kokkuleppeid.

*Artikkel 60***Teabe avalikustamine**

1. Lepinguosalisel tagavad käesoleva lepingu alusel jagatavale teabele asjakohase kaitse kooskõlas üldsuse huviga pääseda teabele ligi.
2. Ühtki käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist jagama teavet või võimaldama juurdepääsu jagatud teabele, mille avalikustamine:
  - a) kahjustaks:
    - i) avalikku julgeolekut;
    - ii) luure-, kaitse- ja sõjalisi küsimusi;
    - iii) rahvusvahelisi suhteid;
    - iv) finants-, raha- või majanduspoliitikat;
    - v) eraelu puutumatust või
    - vi) õiguspäraseid kaubanduslikke huve või ärisuhteid või
  - b) oleks muul viisil vastuolus avalike huvidega.
3. Käesolevas artiklis nimetatud teabe jagamise korral väljastab või avalikustab teabe saanud lepinguosaline asjaomase teabe üksnes teise lepinguosalistele nõusolekul või juhul, kui see on vajalik tema õiguslike kohustuste täitmiseks.
4. Ühegi käesoleva lepingu sättega ei tehta erandit lepinguosalistele õigustest, kohustustest või ülesannetest, mis tulenevad salastatud teavet käsitlevatest kahepoolsetest lepingutest või kokkulepetest.

*Artikkel 61***Jõustumine, ajutine kohaldamine, kehtivusaeg ja lõpetamine**

1. Käesolev leping jõustub kolmkümmend päeva pärast päeva, mil lepinguosalisel teatasid üksteisele lepingu jõustamiseks vajalike õigusmenetluste lõpuleviimisest.
2. Olenemata lõikest 1 võivad Austraalia ja liit kohaldada kuni lepingu jõustumiseni ajutiselt käesoleva lepingu ühiselt kindlaks määratud sätteid. Selline ajutine kohaldamine algab kolmkümmend päeva pärast päeva, mil nii Austraalia kui ka liit teatasid üksteisele selliseks ajutiseks kohaldamiseks vajalike sisemenetluste lõpuleviimisest.

3. Käesolev leping on tähtajatu. Lepinguosaline võib teisele lepinguosalisele kirjalikult teatada oma kavatsusest käesolev lepingu denonsseerida. Denonsseerimine jõustub kuus kuud pärast teatamist.

Artikkel 62

Teated

Artikli 61 kohased teated esitatakse Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaadile või Austraalia välis- ja kaubandusministeeriumile või nende õigusjärglastele.

Artikkel 63

Territoriaalne kohaldatavus

Käesolevat lepingut kohaldatakse ühelt poolt territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut, nimetatud aluslepingutes sätestatud tingimustel, ja teiselt poolt Austraalia territooriumi suhtes.

Artikkel 64

Autentsed tekstid

Käesolev leping on koostatud kahes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõik tekstid on võrdselt autentset.

Съставено в Манила на седми август две хиляди и седемнадесета година.

Hecho en Manila el siete de agosto de dos mil diecisiete.

V Manile dne sedmého srpna roku dva tisíce sedmáct.

Udfærdiget i Manilla den syvende august to tusind og sytten.

Geschehen zu Manila am siebten August zweitausendsiebzehn.

Kahe tuhande seitsmeteistkümnenda aasta augustikuu seitsmendal päeval Manilas.

Έγινε στη Μανίλα, στις επτά Αυγούστου δύο χιλιάδες δεκαεπτά.

Done at Manila on the seventh day of August in the year two thousand and seventeen.

Fait à Manille, le sept août deux mille dix-sept.

Sastavljeno u Manili sedmog dana kolovoza dvije tisuće sedamnaeste godine.

Fatto a Manila, addì sette agosto duemiladiciassette.

Manilā, divi tūkstoši septiņpadsmitā gada septītajā augustā.

Priimta du tūkstančiai septynioliktų metų rugpjūčio septintą dieną Maniloje.

Kelt Manilában, a kétézer-tizenhetedik év augusztus havának hetedik napján.

Magħmul f'Manila fis-seba' jum ta' Awwissu fis-sena elfejn u sbatax.

Gedaan te Manilla, zeven augustus tweeduizend zeventien.

Sporządzono w Manili dnia siódmego sierpnia roku dwa tysiące siedemnastego.

Feito em Manila, em sete de agosto de dois mil e dezassete.

Întocmit la Manila la șapte august două mii șaptesprezece.

V Manile sedemnásteho augusta dvetisíc sedemnášť.

V Manili, dne sedmega avgusta leta dva tisoč sedemnajst.

Tehty Manilassa seitsemäntenä päivänä elokuuta vuonna kaksituhattaseitsemäntoista.

Som skedde i Manila den sjunde augusti år tjugohundrasjutton.

Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

Thar cheann Na hÉireann

For Ireland

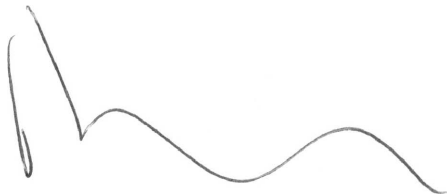
Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

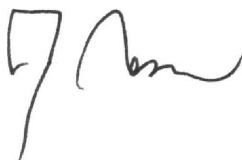
Pour la République française

Za Republiku Hrvatsku

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

Pour la Grand-Duché de Luxembourg

Magyarország részéről

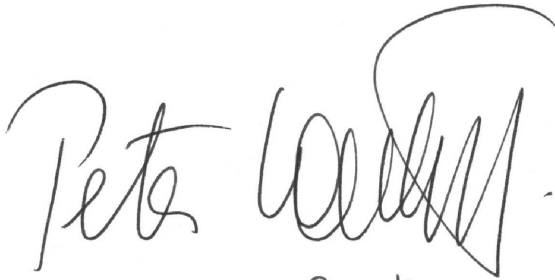
Għar-Repubblika ta' Malta

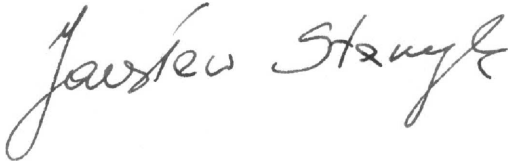
Voor het Koninkrijk der Nederlanden

Für die Republik Österreich

Peter W.
A. R.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Jacek Staryk

Pela República Portuguesa

Nuno Brito

Pentru România

L. Odobercu

Za Republiko Slovenijo

Janez P.

Za Slovenskú republiku

J.

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

P.

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

За Европейския съюз

Por la Unión Europea

Za Evropskou unii

For Den Europæiske Union

Für die Europäische Union

Euroopa Liidu nimel

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση

For the European Union

Pour l'Union européenne

Za Evropsku uniju

Per l'Unione europea

Eiropas Savienības vārdā –

Europos Sąjungos vardu

Az Európai Unió részéről

Għall-Unjoni Ewropea

Voor de Europese Unie

W imieniu Unii Europejskiej

Pela União Europeia

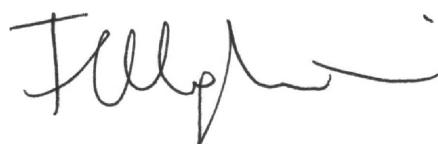
Pentru Uniunea Europeană

Za Európsku úniu

Za Evropsko unijo

Euroopan unionin puolesta

För Europeiska unionen

For Australia

